

УДК 351.863:336

ПОДАТКОВЕ АДМІНІСТРУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА ЯК СПОСІБ ПОДАТКОВОЇ БЕЗПЕКИ

Ареф'єв С.О.

TAX MANAGEMENT OF ENTERPRISE AS METHOD OF TAX SAFETY

Arefiev S.O.

Розглянуто місце податкового адміністрування підприємства в системі податкової безпеки. Визначено мету, завдання, принципи податкового адміністрування та склад підрозділів підприємства, що його здійснюють.

Ключові слова підприємство, податкова безпека, податкове адміністрування, податкові ризики.

Вступ. Держава створює умови нормативно-правового та адміністративного характеру для діяльності підприємств, не піклуючись про їхню економічну безпеку. Про це свідчать постійні доповнення до Податкового Кодексу України та видання підзаконних нормативних актів щодо оподаткування, які часто суперечать один одному. Щоб запобігти податковим загрозам підприємство має самостійно в системі своєї економічної безпеки створювати підрозділ податкової безпеки, що підтверджує актуальність дослідження способів убезпечення діяльності підприємства щодо оподаткування. Податкову безпеку, як складову частину економічної безпеки підприємства розглянуто у працях С.В. Баруліна, А.В. Бризгаліна, В.П. Вишневецького, Ю.Б. Іванова, Т.В. Калінеску, О.О. Миронової, І.Ю. Тимофєєвої та ін. Адміністрування податків державою у регламентації взаємовідносин з платниками податків чітко встановлено Податковим Кодексом України (ПКУ).

Проте питанням податкового адміністрування підприємства в літературі приділено неналежну увагу.

Метою даної статті є розробка пропозицій щодо використання податкового адміністрування підприємства як способу його податкової безпеки з метою уникнення або зниження податкових ризиків.

Матеріали і результати досліджень. Економічна безпека підприємства є багато функціональним поняттям, одним із складових якої є податкова безпека. Є різні визначення податкової безпеки. Так, М.А. Піменов розглядає податкову безпеку складовою частиною поняття «економічна безпека», оскільки без протидії податковим ризикам, що безпосередньо впливають на фінансовий стан господарюючого суб'єкта, неможливе досягнення стану, при якому забезпечується фінансова стабільність, а та-

кож поступальний, позитивний розвиток господарюючого суб'єкта. Податкова безпека визначається положенням захищеності держави і організації як платника податків від фінансових і інших втрат податкового характеру [1].

І.Ю. Тимофєєва під податковою безпекою пропонує розуміти такий стан податкової системи, при якому забезпечується гарантований захист податкових інтересів держави, бізнесу і суспільства від внутрішніх і зовнішніх погроз [2]. Б.В. Воронцов визначає податкову безпеку організації як фінансово-економічний стан платника податків, забезпечений мінімізацією податкових ризиків, при якому з боку господарюючого суб'єкта повністю і своєчасно сплачуються нараховані податки, а з боку виконавських і законодавчих органів забезпечується передбачений законом захист платника податків [3].

На думку О.І.Кривцова податкова безпека організації – це податкова оптимізація, при якій забезпечується життєстійкість платника податків і можливість зберігати ознаки повноцінного економічного суб'єкта в умовах податкового середовища, що змінюється, з ефективними механізмами управління податковими ризиками [4]. Він пропонує розглядати її у двох аспектах – правовому та економічному.

Способом забезпечення податкової безпеки саме у визначених аспектах може бути податкове адміністрування підприємства.

Адміністрування податків у ПКУ визначено як сукупність рішень та процедур контролюючих органів і дій їх посадових осіб, що визначають інституційну структуру податкових та митних відносин, організують ідентифікацію, облік платників податків і платників єдиного внеску та об'єктів оподаткування, забезпечують сервісне обслуговування платників податків, організацію та контроль за сплатою податків, зборів, платежів відповідно до порядку, встановленого законом [5]. Для реалізації прав платника податків та зменшення податкових ризиків на підприємстві доцільно створювати систему внутрішнього податкового адміністрування.

Під внутрішнім податковим адмініструванням запропоновано розуміти сукупність дій адміністрації підприємства щодо податкової оптимізації, яка

забезпечує життєстійкість платника податків та зменшує його податкові ризики. Його метою є уникнення податкових ризиків та забезпечення податкової безпеки підприємства в економічному та податковому сенсі. В основі економічного аспекту податкової безпеки в процесі податкового адміністрування лежить оцінка податкових ризиків і податковий аналіз, що обумовлено рівнем організації облікового процесу і якістю фіксації всіх сторін фінансово-господарської діяльності. Правовий аспект реалізується через законну економію на податкових платежах шляхом вибудовування податкових схем. Комбінації договорів, що укладаються, дозволяють зробити роботу економічного суб'єкта ефективнішою і менш ризиковою, понизити невинуватене економічною реальністю податкове навантаження, не порушуючи при цьому чинне законодавство.

До завдань податкового адміністрування доцільно віднести:

моніторинг та аналіз господарських операцій підприємства, що впливають на оподаткування;

вибір договірних відносин та розробка схем оптимізації податків;

встановлення розміру податкового поля підприємства та розробка бюджету податків;

складання платіжного календарю погашення податкових зобов'язань підприємства;

складання податкових декларацій і своєчасне їх подання до державної податкової служби;

налагодження довготермінової взаємодії з органами державної податкової служби

В цілях ефективного функціонування сегменту податкової безпеки, податкове адміністрування підприємства має здійснюватися на основі таких принципів:

законності. Негативними наслідками від цього принципу можуть бути різного роду санкції з боку контрольних структур, залучення підприємства як відповідача до суду;

визначеності. Розмір податку, терміни і спосіб його сплати повинні бути відомі як самому платникові податків, так і іншим користувачам;

регулювання. У податковій політиці підприємства використовуються положення договірної і облікової політики, регулюючи її податковий потенціал шляхом формування оптимальної системи оподаткування;

сумлінності. Даний принцип є необхідним критерієм для оцінки дій платника податків при укладенні оборудок, їх дійсності, а також має основоположне значення при вирішенні податкових суперечок і застосуванні конкретних податково-правових норм;

дотримання балансу життєво важливих циклів бізнесу в оподаткуванні (облік, податковий аналіз, податкове проектування, податковий контроль);

прозорості, сутність якого полягає у забезпеченні доступу відповідальних осіб до процесу оподаткування, а також до інших відомостей про прийняті рішення у сфері оподаткування підприємства.

На сьогодні більшість підприємств усю роботу з оподаткування покладають на головного бухгалтера. Але такий підхід не є раціональним з точки зору податкової безпеки. Безумовно, податкове адміністрування підприємством має здійснюватися під контролем головного бухгалтера, але підхід до його організації має бути комплексним. Податкове адміністрування підприємства має починатися з управлінського рішення про його створення, тобто власники або менеджмент повинні прийти до такого рішення. Зазвичай ця система включає організаційну структуру, процедури, функції, відповідальність працівників підрозділів, що відповідають за податкове адміністрування. Підприємство, що піклується про своє фінансове положення, репутацію, займає активну позицію по управлінню своїми підприємницькими ризиками, рано чи пізно замислюється про створення підрозділу, у функції, повноваження і зону відповідальності якого входить аналіз здійснюваних операцій, їх оцінка на відповідність податковому законодавству, практиці, що склалася, і мінімізація негативних наслідків.

Починати роботу підрозділу доцільно з оцінювання податкових ризиків, яке може бути кількісним і якісним. При кількісній оцінці, тобто при визначенні суми ризику, досить помножити базу для розрахунку ризику на податкову ставку податку, по якому виник ризик. Якісна оцінка – це оцінка вірогідності виникнення податкового ризику (використовується експертний метод):

високий ризик – вимоги податкового законодавства порушені, позиція податкових органів з складних питань податкового законодавства достатньо обґрунтована і несприятлива для платника податків; арбітражна практика відсутня або склалася не на користь платника податків;

середній ризик – вимоги податкового законодавства не порушені, але позиція податкових органів несприятлива для платника податків; арбітражна практика відсутня або позиція судів неоднозначна;

низький ризик – вимоги податкового законодавства не порушені, позиція податкових органів несприятлива для платника податків, але арбітражна практика склалася на користь платника податків.

При розробці заходів з реагування на податковий ризик на практиці можна застосовувати такі методи.

Ухвалення ризику. Ризик приймається, якщо всі доступні способи його зниження не є економічно доцільними у порівнянні із збитком, який може нанести реалізація ризику. Керівники обізнані про наявність даного ризику і його характеристики і усвідомлено не приймають дій щодо його запобігання.

Запобігання ризику. Уникнення ризику реалізується шляхом припинення певного виду діяльності, господарських операцій, що ведуть до ризику. Одним із способів уникнення ризиків є зміна стратегічних завдань або операційного процесу.

Передача ризику. Рішення про передачу ризику залежить від характеру діяльності, важливості пов'язаної з нею.

заної з ризиком операції і її фінансової значущості. Стандартні механізми передачі ризиків включають: страхування, передачу ризиків партнерам в рамках створення спільного підприємства або об'єднання, диверсифікацію діяльності.

Зниження ризику – дії, щодо зменшення вірогідності, негативних наслідків або того і іншого разом. Досягається за допомогою організації системи звітності, формалізації процесів; проведення повчальних програм; розробки методик і процедур внутрішнього контролю і управління ризиками; проведення внутрішнього аудиту.

Висновки. Запропоновані підходи до податкового адміністрування підприємства як засобу його податкової безпеки суттєво знижують ризики оподаткування і покращують фінансовий стан підприємства.

Л і т е р а т у р а

1. Пименов Н.А. Фискальные риски в системе налоговой безопасности предприятий и государства [Электронный ресурс]. // Налоги. 2010. № 4. С. 10-13. Доступ из справ.-правовой системы «КонсультантПлюс».

2. Тимофеева И.Ю. Экономический анализ, классификация и оценка налоговых рисков в период декриминализации налоговых отношений // Экономический анализ. 2010. № 25. С. 23.

3. Воронцов Б.В. Налоговая безопасность государства и экономических систем [Электронный ресурс]. // Проблемы современной экономики. 2008. № 3. URL: <http://www.m-economy.ru/art.php?nArtId=2199>

4. Кривцов А.И. Концептуальный подход к обеспечению налоговой безопасности организаций // Актуальные проблемы науки, экономики и образования XXI века : материалы II Международной научно-практической конференции, 5 марта – 26 сентября 2012 года : в 2-х ч. Ч. 2 / отв. ред. Е. Н. Шереметьева. – Самара: Самарский институт (фил.) РГТЭУ, 2012. – 392 с. 180-185. — <http://www.creativeconomy.ru/articles/25892/>

5. Податковий кодекс України // Вісник Міністерства доходів і зборів, 2014. — № 2-3. — 430с.

References

1. Pimenov N.A. Fiskal'nye rysky v systeme nalogovoy bezopasnosti predprijatyj y gosudarstva [Elektronnyj resurs]. // Nalogy. 2010. № 4. S. 10-13. Dostup yz sprav.-pravovoj systemy «Konsul'tantPljus».

2. Tymofeeva Y.Ju. Ekonomicheskyj analiz, klassyfykacya y ocenka nalogovyh ryskov v peryod dekrymynalyzacyu nalogovyh otnoshenij // Ekonomicheskyj analiz. 2010. № 25. S. 23.

3. Voroncov B.V. Nalogovaja bezopasnost' gosudarstva y ekonomicheskyyh system [Elektronnyj resurs]. // Problemy sovremennoj ekonomyky. 2008. № 3. URL: <http://www.m-economy.ru/art.php?nArtId=2199>

4. Kryvcov A.Y. Konceptual'nyj podhod k obespechenyu nalogovoj bezopasnosti organizacij // Aktual'nye problemy nauky, ekonomyky y obrazovaniya XXI veka : materyaly II Mezhdunarodnoj nauchno-praktycheskoj konferencyu, 5 marta – 26 sentjabrja 2012 goda : v 2-h ch. Ch. 2 / отв. red. E. N. Sheremet'eva. – Samara: Samarskyj ynstitut (fyl.) RGTЭУ, 2012. – 392 s. 180-185. — <http://www.creativeconomy.ru/articles/25892/>

5. Podatkovyj kodeks Ukraïny // Visnyk Ministerstva dohodiv i zboriv, 2014. — № 2-3. — 430s.

Арефьев С.О. Налоговое администрирование предприятия как способ его налоговой безопасности.

Аннотация. Рассмотрено место налогового администрирования предприятия в системе налоговой безопасности. Определены цели, задачи, принципы налогового администрирования, его организация.

Ключевые слова. Предприятие, налоговое администрирование, налоговая безопасность, налоговые риски.

Arefiev S. Tax management of enterprise as method of tax safety.

Annotation. The place of tax administration of enterprise is considered in the system of tax safety. Aims, tasks, are certain, principles of tax administration, his organization.

Keywords. Enterprise, tax management, tax safety, risks of taxes.

Ареф'єв Сергій Олегович, кандидат економічних наук Інститут економіки та менеджменту Національного авіаційного університету Міністерства освіти і науки України, докторант кафедри фінансів, обліку та аудиту (м. Київ).

Рецензент Костирко Л.А., доктор економічних наук, професор, завідувача кафедрою фінансів ЧНУ ім. В. Даля

Стаття подана 9 грудня 2013 року